

Dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah - Slovenija

Šis puslapis išverstas mašininio vertimo priemone ir jo kokybė negali būti užtikrinta.

1. Ustavni temelji
2. Pravosodje
 - #II
4. Dostop do glavnih zadev
5. Dostop do sodnega varstva ob sodelovanju javnosti
6. Dostop do sodnega varstva zoper ravnanja ali opustitve
7. Drugi načini dostopa do sodnega varstva
8. Pravdna sposobnost
9. Pravno zastopanje
10. Dokazi
11. Opustitvena tožba
12. Stroški
13. Mehanizmi finančne pomoči
14. Pravočasnost
15. Druga vprašanja
16. Položaj tujca
17. Čezmejni primeri

I. Ustavni temelji

V skladu z ustavo, v Sloveniji ima vsakdo pravico do zdravega življenjskega okolja, medtem ko je država dolžna spodbujati te zdravo življenjsko okolje. Vsakdo ima dolžnost varovanja naravne znamenitosti posebnega interesa in rarities država in lokalne skupnosti in skrb za njihovo ohranitev. Poleg tega bi bilo treba pridobivanje in uporabo lastnine izpolnila svoje okoljske funkcije. Vse zgoraj navedene pravice, izvajajo v skladu z zakonom. Obstaja prost dostop do sodnega varstva in zaščite njihovih ustavnih pravic. Vsakdo se lahko pred ustavnim sodiščem, če se lahko dokaže pravni interes v skladu z zakonom in če so vsa druga pravna sredstva izčrpana. Državljanji lahko uporabijo tudi ustavne pravice do zdravega okolja neposredno v upravnih ali sodnih postopkih. Upravni organi in sodišča lahko prav tako neposredno uporabljajo te konvencije, saj ustava določa, da ratificirane mednarodne pogodbe je treba uporabljati neposredno.

II. Pravosodje

Slovenskega sodstva je organizirana v treh primerih:

- Prvi primer: **Okrajna sodišča (County Courts) in okrajna sodišča („okrožna sodišča“)**
- Drugi primer: **Higher courts (višja sodišča),**
- Tretji primer: Supreme Court (vrhovno sodišče)

Na prvi stopnji, manj pomembne zadeve obravnava pred okrajnimi sodišči, večji pomen pred okrožnim sodiščem. Če je pritožba zoper odločbo okrožnega ali okrajnega sodišča, višje sodišče bo o zadevi odločalo kot drugostopenjsko sodišče. V nekaterih primerih odločitev višjega sodišča lahko tudi izpodbija, v tem primeru vrhovno sodišče je pristojno za odločanje o zadevi na tretji

stopnji. Poleg tega specializiranega sodišča za upravne zadeve je sestavljena, Administrative Court (v nadaljevanju: upravno sodišče). Pred Splošnim sodiščem je začela postopek, da bi izpodbijala končno negativno odločbo, izdano v upravnem postopku. Če je upravno sodišče izda zavrnilno odločbo, pritožba na vrhovno sodišče ni dovoljena. V Sloveniji ni posebnih sodišč za okoljske zadeve, da obstaja več različnih služb, in sodišča, kadar se lahko izvaja, odvisno od vrste postopka. Kazenskih in civilnih postopkov v kazenskih ali civilnih služb, okrožnimi in višjimi sodišči. Postopki zoper zavrnilne upravne odločbe na Upravno sodišče. V Sloveniji so stroga pravila, ki določajo, katero sodišče je krajevno pristojnost za vsak primer posebej, da stranki na splošno nimata možnosti izbire lokacije za sprožitev sodnega postopka. Vendar je treba ugotoviti, da v Sloveniji obstajajo bistvene razlike med odločitvami različnih sodišč po vsej državi.

Pogodbena lahko vložite pritožbo v 15 dneh od prejema neugodne sodne odločbe. Po prejemu pritožbe, Sodišče pošlje nasprotno stranke. Upravni sodni postopki ne omogočajo vedno pritožbo. Vložitev pritožbe mogoča le, če je sodišče, pred katerim je upravni akt, na podlagi določitve različnih okoliščin primera kot upravni organ. Prav tako ni mogoča pritožba zoper odločbe o zakonitosti volitev. Zato je upravno sodišče ne zgolj pristojnosti, temveč tudi reformatory cassational. Sodišče samo je nov sklep, če je na voljo dovolj informacij o zadevi, zlasti pri novem administrativnem postopku lahko povzročila še večjo škodo ali upravni organ sprejeti nov sklep v nasprotju z njegovimi navodili. Slovenska zakonodaja omogoča tudi izredna pravna sredstva zoper odločbe višjega sodišča. To so spremembe, zahteve za varstvo zakonitosti, tožba za razglasitev ničnosti kompromisne rešitve v zvezi s Sodiščem in ponovnega odprtja zadeve. Najpogostejše tipične in revizije, ki se lahko tožba zoper odločbe višjega sodišča, vrhovno sodišče in zahteva odvetnik na strani pogodbenice. Revizija je možna v roku 30 dni po prejetju sodbe in višje sodišče samo na podlagi postopkovne napake ali kršitve materialnega prava. Zahtevo za varstvo zakonitosti, je mogoče vložiti v roku treh mesecev, vrhovnega sodišča, državnega tožilca. Tožba za razglasitev ničnosti kompromis pri sodišču lahko vložiti v treh mesecih po razlogih za razglasitev ničnosti, vendar po izteku 3 let od razlogov za razveljavitev, tožbe ni več mogoča. Razlogi za razveljavitev so nesposobnosti sodnika ali stranke ali ko je bil dosežen dogovor po pomoti, sile ali trik. Bolj splošno so lahko zahteve za ponovno odprtje zadeve. To je objektivno mogoče uradno v roku petih let od dokončnosti odločbe, ampak subjektivno samo v 30 dneh po okoliščinah, ki upravičujejo ponovno pripetila oziroma je stranki obveščeni. Razlogi za to so v glavnem postopkovno ali glede lažnih dokazov in je obveščen o novih dokazov. Zoper odločbe Upravnega sodišča, izredna pravna sredstva so dovoljena samo spremembo in obnovo postopka.

Ni skoraj nobenih posebnosti sodnih postopkov v okoljskih zadevah. Glede postopka pred upravnim sodiščem, v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, mora Sodišče odločiti o vprašanih glede okoljevarstvenega soglasja ali okoljevarstvenega dovoljenja v treh mesecih. Druga pravila so enaka kot pravila, ki se uporabljajo za druge primere. Poleg tega ne obstajajo posebne določbe v okoljskih zadevah za sodno ukrepanje po uradni dolžnosti, tj. ukrepe, ki jih Sodišče ne more shajati brez zahteva nobena stranka. Zakon o varstvu okolja določa široke pravice državljanov kot posameznikov ali njihovih združenj, da pred sodiščem zahteva ustavitve nekega ravnanja, ki povzroča ali bi imela večji vpliv na okolje ali nevarnosti za življenje ali zdravje ljudi. Vendar ne obstajajo posebna postopkovna pravila za take primere. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da ni bilo še nobenega primera na podlagi tega pravila.

III. Primeri, o dostopu do informacij

V skladu z Zakonom o dostopu do informacij javnega značaja, v Sloveniji niso pravno zavezane k posredovanju informacij v zvezi z njihovim delom. Zahtevek za pridobitev informacij javnega značaja ne morajo vsebovati pojasnilo o tem, zakaj so informacije potrebne, in o tem, kako bo porabljena. Obstaja le nekaj vrst informacij, ki jih organi lahko zavrnejo zagotavljanje. Nekateri primeri takšnih „zaščitenih“ informacije vključujejo:

- podatek, ki je na podlagi zakona, ki ureja tajne podatke, opredeljen kot tajen
- osebne podatke, katerih razkritje bi pomenilo kršitev posameznikove pravice do zasebnosti
- podatek, ki je bil pridobljen ali sestavljen zaradi upravnega ali sodnega postopka, in katerih razkritje bi škodovalo izvajanju takega postopka.

Toda oblasti si morajo razkriti take varovane podatke, če je javni interes za razkritje ni videti dovolj pomembna. Kar zadeva dostop do okoljskih informacij, javni interes prevlada nad ostalimi interesi. Informacije o okolju je zlasti pomembno in zakona o varstvu okolja določa njegovo razpoložljivost. Ni omejitev za dostop do okoljskih informacij. Gre le za prost dostop do informacij, da pridobivanje in zbiranje upravnih organov. Lahko zahteva informacije od slovenskih javnih organov ali celo z neuradno obvestilo po elektronski pošti (elektronski podpis ni potreben). Priporočljivo je, da se določene zahtevane informacije čim bolj natančno in da je navedeno, v kakšni obliki mora biti ta podatek posredovati (elektronsko različico, fotokopija itd.). Oblasti morajo na zahtevo odgovoriti v 20 dneh. Če se ne zagotovijo zahtevanih informacij, jim morajo izdati zavrnilno odločitev v pisni obliki. Odločba mora vsebovati tudi pojasnilo, zakaj je bil zahtevek zavrnjen in kako ta odločitev se lahko vložiti pravno sredstvo. Če vam vloge ne izda zavrnilne odločbe ali če ne odgovori v roku 20 dni, se pritožba lahko vložiti pri informacijskem pooblaščenca, ki je samostojen in neodvisen pristojen organ („pooblaščenec“), <https://www.ip-rs.si/?id=195> <https://www.ip-rs.si/?id=195> V primeru negativne

odločitve se pritožba mora biti vložena pri informacijskem pooblaščenca v roku 15 dni. Če organi ne odzovejo, obstaja tudi pritožbe, ki ni vključena v noben rok. Informacijski pooblaščenec lahko odredi pristojni javni organ, da zagotovi zahtevane informacije. Če je odločbo pooblaščenca je negativen, se lahko začne sodni postopek proti njej pri Upravnem sodišču Republike Slovenije v Ljubljani. Vsa besedila, predstavljeni v tem oddelku: zahteve za informacije naj Information Commissioner, pritožbe in tožbe na upravno sodišče, morajo biti v slovenskem jeziku. V obmejnih regijah Slovenije, kjer živijo manjšine, Italije in Madžarske, italijanščino ali madžarščino se lahko uporabi.

IVI. Dostop do sodnega varstva ob sodelovanju javnosti

V skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja obstajajo tri velike upravne postopke, kot sledi:

1. Strateška okoljska presoja (SOP): Pred izvedbo morja, avtor načrta predloži opredelitev, opis in oceno vpliva izvajanja načrta na okolje in drugih možnosti v okoljskem poročilu. Če se načrt sklicuje na zaščitenem območju, bi moralo poročilo upoštevati tudi predpisi za ohranjanje narave v skladu z Zakonom o ohranjanju narave. Nadzorni organ bo pripravil načrt in pošlje osnutek načrta in okoljsko poročilo ministrstvu za okolje, da ga bo posredoval v organe, pristojne za posamezna področja varstva okolja. Pristojni organi imajo na voljo 21 dni, da pošljejo pripombe o ustreznosti okoljskega poročila, vendar če ne odgovori, se domneva, da se strinjajo z njim. Če obstajajo nekatere zahteve v zvezi z izboljšanjem okoljskega poročila, jih je treba vložiti v 45 dneh po prejemu prejemnik, ali sprememb okoljskega poročila. Med postopkom tudi splošna javnost mora biti obveščena o plan in okoljsko poročilo javno razpravo, ki traja najmanj 30 dni. Če bi nekateri okoljski vplivi prek državnih meja, sosednji državi, naj ta proces. Končna odločitev je odločba ministrstva za okolje o sprejemljivosti vplivov predlaganega načrta na okolje. Odločitev je lahko pozitivna ali negativna. Zoper to odločbo se je mogoče pritožiti. Če je subjekt, ki sprejema država, je vlada odloči o pritožbi. Če je subjekt, ki sprejema lokalna skupnost, ni pritožbe, vendar je mogoče dodeliti neposredno upravno sodišče (nekateri strokovnjaki s področja prava menijo, da je to mogoče samo za lokalne skupnosti, čeprav je zakon o varstvu okolja neposredno ne „). Najverjetneje bo upravno sodišče zoper drugi po morju lahko dokažejo zakonit interes, vendar še ne obstaja sodna praksa na tem področju. Ta ureditev je posebna upravna ureditev postopka. Za nekatere načrte in Sea je vedno obvezen, za druge osebe, ki bi lahko pomembno vplivali na okolje, ministrstvo, pristojno za okolje, odloči o tej obveznosti.

V primeru prostorskega načrtovanja, postopek je enak (pritožba ali sodni postopek), vendar pa so zaradi omejenega dostopa do pravnih sredstev. V hierarhiji pravnih aktov, prostorski načrti so splošne akte, ki niso posamično. Zato ni mogoče narediti na upravno sodišče ali drugo sodišče, zoper njih. Ustavno sodišče lahko pregled splošnega akta samo v skladu z ustavo in drugimi akti. Pregled je dovoljeno samo, če zainteresirana stran dokaže svoj pravni interes. Ta se je uporabljala do leta 2007, ko je ustavno sodišče odločilo, da pri prostorskem načrtovanju primere pravni interes obstaja le, če so bila izčrpana vsa pravna sredstva (sklep U-I-275/07). Od takrat ni pravna sredstva v postopkih za prostorsko načrtovanje. Je edini način, da se vključijo v proces, in sicer s sodelovanjem v postopku izdaje gradbenega dovoljenja, uporabo pravnih sredstev in nato na ustavno sodišče.

2. Presoja vplivov na okolje (EIA): Vlada je z Uredbo o vrstah posegov v okolje, za katere je obvezna presoja vplivov na okolje. Presoja vplivov na okolje je obvezna za dejavnosti, ki vplivajo na okolje šele nad določeno vrednostjo vpliva. Za dejavnosti, ki ne vplivajo na okolje tako samo eno poročilo, ki vsebuje analizo in delna študija zadostuje. PVO je podlaga za pridobitev okoljevarstvenega soglasja („okoljevarstveno soglasje“) – to je upravna odločba, ki jih je Agencija RS za okolje. Vlagatelj bi moral najprej zaprosi ministrstva za okolje, informacije o obvezni vsebini poročila o vplivih na okolje, predložitev zamisel projekta hkrati. Ministrstvo pošlje projekta za druge organe, pristojne za posamezna področja varstva okolja, temveč bi morali na zahtevo odgovoriti v 15 dneh. Če temu ni tako, se šteje, da ti nimajo posebne zahteve. Ministrstvo pošlje ustrezne informacije za vlagatelja v 30 dneh po prejemu zahtevka (v nadaljnjem postopku ima lahko nekatere dodatne zahteve). Vlagatelj zaprosi za uporabo presoje vplivov na okolje s projektom in okoljskega poročila. V procesu, tudi javnost mora biti obveščena o naložbah, okoljsko poročilo in osnutek sklepa PVO v odprto javno razpravo, ki traja najmanj 30 dni. Isti dokumenti se pošljejo tudi organom, ki so odgovorni za posamezna področja varstva okolja; Slednje je treba odgovoriti v 21 dneh. Če ne, se šteje, da nimajo pripomb. Če bi nekateri okoljski vplivi prek državnih meja, sosednji državi (državi EU) je pozvan k temu procesu. Upravni organ pristojen za odločanje o okoljevarstveno soglasje agencije RS za okolje. Je vložena pritožba zoper to odločbo – odločitev organa (organ), je Ministrstvo za okolje. Zoper odločbo ministrstva je mogoče sprožiti sodni postopek pred upravnim sodiščem. Vendar je ta postopek mogoče samo zoper končno odločitev o presoji vplivov na okolje. Je mogoče izpodbijati okoljevarstveno soglasje in poročilo o okolju, ki je podlaga za soglasje, v sodnih postopkih. Procesna zakonitost soglasja je mogoče spodbijati. Ne obstajajo posebna pravila za take primere, poleg običajnih pravil, ki bi veljala za vse primere pred upravnim sodiščem (glede dokazov, predstavitev itd.). Poudariti je treba, da ni bilo veliko primerov še v takih zadevah. V skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, mora Sodišče odločiti v roku treh mesecev. Poleg tega bi bilo treba za procesno upravičenje pred nacionalnimi sodišči, je treba že v predhodnem upravnem postopku. V času za odprto javno razpravo o odločitvi, zainteresirane nevladne organizacije s statusom v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, ali posameznikov, ki živijo ali imajo premoženje, so lastnikov nepremičnin na področju vpliva na okolje, morajo najaviti svojo udeležbo v postopku.

3. Okoljevarstveno dovoljenje: Obstajajo tri vrste okoljevarstvenih dovoljenj (v nadaljnjem besedilu: okoljevarstveno dovoljenje) – IPPC, direktivo Seveso in drugi. Vlada z uredbo določi SEVESO in IPPC. Upravni organ pri odločanju o okoljevarstvenih dovoljenjih je Agencija RS za okolje. Zahtevek za dovoljenje mora vsebovati opis objekta in ukrepi za zmanjšanje vpliva svojih dejavnosti na okolje. Javnost mora biti obveščena o odprti postopek, ki mora imeti možnost, da predloži svoje pripombe v roku 30 dni (in le za SEVESO in IPPC dovoljenje). Pritožba ni dovoljena glede odločitve o okoljevarstvenem soglasju, ki ga je treba predložiti osrednji pisarni Ministrstva za okolje. Proti odločitvi ministrstva, je mogoče sprožiti sodni postopek pred upravnim sodiščem. Obstaja tudi upravni postopek v primeru okoljske škode (direktiva o okoljski odgovornosti ali režim). Pristojni organ za sistem DEO je Agencija RS za okolje Republike Slovenije. Agencija lahko izda upravno odredbo o onesnaževalcu, preventivne ukrepe, kadar obstaja nevarnost okoljske škode. Druga možnost, če je škoda že nastala, lahko izdaja upravne odredbe z ukrepi za sanacijo območja, ki ga je prizadela škoda. Zoper to upravno odločbo, ni mogoče pritožiti zainteresiranih posameznikov, vendar lahko to storite neposredno na upravnem sodišču. V upravnem postopku za sanacijo, nevladne organizacije s statusom javni interes za varstvo okolja (Environmental Protection Act) določa, da lahko stranke v postopku. Sprožiti postopek pred sodiščem glede upravnih odločb v okoljskih zadevah je treba izčrpati vsa pravna sredstva, ki so na voljo, kot je opisan zgoraj. Neposredno pri Sodišču mogoča le v primeru molka uprave“, kadar se je zakonski rok za izdajo odločbe poteklo in odločitev še ni bila izdana. Upravno sodišče lahko odloča o zakonitosti upravnih odločb in zakonitosti upravnih odločb ali dejanj, ki kršijo človekove pravice, če ni nobenega pravnega varstva. Če je odločitev za vložitev pravnega sredstva stranki ugoden, upravno sodišče lahko razveljavi ali odpravi upravne odločbe in ponovno odločanje vrne upravni organ ali odloča namesto upravnega organa. Ni posebnih pravil za IPPC odločitve pred upravnim sodiščem in ni bilo veliko primerov do danes. V skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, mora Sodišče odločiti v treh mesecih. Poleg tega bi bilo treba za procesno upravičenje pred nacionalnim sodiščem, je treba že v predhodnem upravnem postopku. V času za odprto javno razpravo o odločitvi, zainteresirane nevladne organizacije s statusom v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, ali posamezniki, ki živijo ali imajo premoženje, so državam na področju vpliva na okolje, morajo najaviti udeležbo v postopku. Kadar zoper upravne odločbe na sodišču, to pomeni, da odločba ni „dokončno“ in „veljavne“ še ni.

V. Dostop do sodnega varstva zoper ravnanja ali opustitve

Vsakdo lahko prijava nevarnih dejavnosti pristojnim organom (policiji ali okoljskimi inšpektorji). Poleg tega v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, državljani in/ali njihovih organizacij lahko vložijo tožbo neposredno pri sodišču, ko nekdo povzroča ali bi lahko povzročil (z nekaterimi dejanja) je [...] iz okoljske škode, ki bi lahko bila nevarna za zdravje ljudi. Čeprav je bila ta uredba sprejeta v Sloveniji pred več kot 15 leti, ne bi bilo nobenega primera ni bila zabeležena še. Sodni postopek neposredno proti državnim organom v okoljskih zadevah niso neposredno določeni v zakonodaji, razen v okviru upravnega postopka s pravnimi sredstvi. Obstajata dve upravni organi, pooblaščenici za izdajo upravnih odločb v okoljskih zadevah: Ministrstvo, pristojno za okolje, (trenutno je to Ministrstvo za kmetijstvo in okolje (v nadaljevanju: ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Agencije RS za okolje (v nadaljnjem besedilu: agencija Republike Slovenije za prehrano), ki je podrejen ministrstvu. Vsebinske zahteve s strani takšnih organov običajno poteka v izvajalskih predpisih zakona o varstvu okolja in so koristne tudi na spletni strani ministrstva. Pogoje za sodni pregled so skoraj enako kot v drugih primerih: Zainteresirana stran mora imeti pravno znanje in obravnava tri glavne razloge za izpodbijanje odločbe pristojnega organa (upravna odločba):

- nepravilno oceno okoliščin in dejstev,
- postopkovne napake,
- nepravilne uporabe prava.

Odločitve, razen tistih, ki so administrativne skoraj ni mogoče izpodbijati, ker upravno sodišče ne odloča o odločitvah, ki so rezultat političnih odločitev na podlagi pravnega položaja.

VI. Drugi načini dostopa do sodnega varstva

Obstajajo drugi načini dostopa do sodnega varstva v okoljskih zadevah. Obligacijski zakonik potrjuje pravico zahtevati, da za osebo, ki bi morala odpraviti nekatere nevarne dejavnosti (kar je navadno povezana s prošnjo za nadomestilo). Novi kazenski zakonik, ki je inkriminirano nekaj dejanja zoper okolje, da lahko sodno preganja državno tožilstvo. Zasebni kazenski pregon ni mogoč. Zakon o lastnini štiti pred motnjami, ki prihajajo iz emisij (vse premoženje, ki vplivajo na uporabo nekaterih drugih nepremičnin in presega običajno raven ali povzroči večjo škodo). Vsak lastnik nepremičnine, bi morala uporabiti svojo nepremičnino v določenih mejah ne vpliva na uporabo drugih lastnosti – emisije presejajo omejitve običajno rabo, ni dovoljeno. Lastnik nepremičnine, ki lahko vložijo tožbo pri civilnem sodišču. V Sloveniji ni posebnega varuha človekovih pravic za okoljske zadeve, vendar v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, varuh človekovih pravic (v nadaljevanju: varuh človekovih pravic) (<http://www.varuh-rs.si/index.php?id=1&L=6>) ima nekaj pristojnosti v okoljskih zadevah. <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=1&L=6> Odgovoren je za zaščito ustavne pravice do zdravega okolja. Varuh človekovih pravic se ukvarja s kršenjem človekovih in okoljskih pravic s strani države ali lokalnih oblasti in neustrezno upravljanje ukrepov, vendar njegov vpliv je neformalen. Njegova mnenja niso zavezujoča, vendar so spoštovane. Državni tožilci so odgovorne le za pregon storilcev kaznivih dejanj zoper okolje, ki

so urejena v Kazenskem zakoniku. Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, hrano in okolje (v nadaljnjem besedilu: inšpektorat Republike Slovenije za prehrano) je prav tako zelo pomembno, ker je glavni organ za nadzor/spremljanje izvajanja okoljske zakonodaje.

VII. Pravdna sposobnost

Pravdna sposobnost	Upravni postopek	Sodni postopek
Posamezniki	Pravni interes se običajno pripozna, če upravna odločba je povezana s posameznim primerom ali je zadeva povezana z pravne koristi posameznika neposredno osebno korist na podlagi pravne ureditve)	Enako kot za upravni postopek za upravno sodišče ali neposredne osebne interese in koristi na podlagi pravnega predpisa za civilno sodišče
NVO	Enako kot posameznikom.	Enako kot posameznikom.
Drugi pravni subjekti	Enako kot posameznikom.	Enako kot posameznikom.
Ad hoc skupine	Brez pravic	Brez pravic
tuje nevladne organizacije	Enako kot posameznikom.	Enako kot posameznikom.
Drugo	X	X

V okoljskih zadevah obstaja nekaj postopkovnih izjemah na podlagi zakona o varstvu okolja in zakona o ohranjanju narave. V upravnih postopkih v zvezi s presojo vplivov na okolje in direktive Seveso, IPPC dovoljenja položaj stranke v upravnem postopku samodejno:

- osebe, ki prebivajo ali so lastniki ali drugi posestniki na območju, ki je opredeljeno kot območje okoljskih vplivov (okoljsko poročilo);
- nevladne organizacije s posebnim statusom javnega interesa na področju varstva okolja.

Kljub temu, da se pravni položaj, mora oseba predložiti deklaracijo za vnos v postopek, v času za odprto javno razpravo. Če je pravni interes v upravnem postopku lahko uporabi tudi nadaljnje rešitve na upravnem sodišču.

V skladu z Zakonom o ohranjanju narave le združenja (kot nevladne organizacije) lahko dobijo status javnega interesa. Ta status jim omogoča, da se udeležijo vseh upravnih ali sodnih postopkov v zvezi z varstvom okolja. V teoriji, v skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, obstaja možnost *actio popularis*. Za uveljavljanje pravice do zdravega življenjskega okolja, lahko, kot posamezniki ali prek družb, združenj in organizacij, vložijo zahtevo na sodišče, zahteva, da nosilec dejavnosti, ki vplivajo na okolje, zaustavitev dejavnosti, če bi to lahko povzročilo ali čezmerno obremenjuje okolje ali če bi to lahko povzročilo ali predstavlja neposredno grožnjo za življenje ali zdravje ljudi ali zahteva, da mora oseba, odgovorna za dejavnosti, ki vplivajo na okolje, je prepovedan od začetka opravljanja dejavnosti, če obstaja velika verjetnost, da je dejavnost povzročila take posledice. Pri drugih okoljskih zadevah, poleg omenjenih izjem in pravilno uporablja. Glavna ovira je običajno dokaže pravni interes za začetek postopka.

Evropski varuh človekovih pravic ima nekaj pristojnosti na področju varstva okolja, vendar samo pred ustavnim sodiščem, ko bo ustavna pravica za zdravo okolje ogrožena. V rednih sodnih postopkih obstaja tudi možnost izrednega pravnega sredstva za varstvo zakonitosti, ki lahko vložijo vrhovni državni tožilec v 3 mesecih. Zahteva se lahko vložijo na podlagi postopkovne kršitve ali kršitve materialnega prava. Le nekaj takih primerov letno. Navedene sodbe ni mogoče zoper odločbe upravnega sodišča.

VIII. Pravno zastopanje

Odvetniki so del pravosodja. V okoljskih zadevah, pravno zastopstvo ni obvezno, vendar se lahko pravno zastopanje obvezno, pač odvisno od sodišča, ki vodi postopek. V zvezi z upravnimi postopki, pravno zastopstvo ni obvezno. Enako velja za državo in upravnega sodišča, okrožna in višja sodišča. Pred Supreme Court pravno zastopanje po odvetniku je vedno obvezno. V kazenskih postopkih je pravno zastopanje obvezno za obtoženca. Vsi odvetniki so člani odvetniške zbornice („Odvetniška zbornica“) (<http://www.odv-zb.si/en/about-the-bar>). <http://www.odv-zb.si/en/about-the-bar> Seznam odvetnikov je objavljen na spletni strani združenja, so razvrščeni po področjih specializacije, okoljska zakonodaja pa ni opredeljena kot kategorija. Obstaja le nekaj odvetnikov, ki se ukvarjajo z okoljskimi zadevami.

IX. Dokazi

V Sloveniji ni posebnih pravil za predložitev dokazov v sodnih postopkih v okoljskih zadevah. Pravila uporabljajo standardni sodni postopek. V civilnih postopkih, stranke morajo predložiti vse podatke (dokumente, priče, izvedenci) Sodišču do konca prve sodne obravnave. Sodišče bo zavrnilo vseh predlaganih dokazov po tem roku, razen če pogodbenica dokaže ni mogel storiti prej. V manjših primerih (do 2,000 EUR), vsi dokazi tožeče stranke je treba navesti in predložiti v pravdi. Sodišče bo ta sklep temelji le na dokaze, ki so jih predložile stranke, in ne bo iskal dodatne dokaze tudi po uradni dolžnosti. Kazenski postopki v okoljskih zadevah s strani državnih tožilcev, ki morajo predložiti vseh dokazov. Oseba, ki vložijo kazensko ovadbo, od katerega je bil sprožen postopek, se ne pričakuje, da predloži dokaze v zvezi s tem. V postopkih pred upravnim sodiščem (postopek zoper negativno upravno odločbo) stranke ne morejo predložiti novih dokazov o tem, da lahko že predložili v upravnem postopku. To pomeni, da osebam ne bi bilo treba natančno predložiti vse elemente, ki sta jih že med upravnim postopkom. Vendar je Sodišče včasih iskati dodatne dokaze, da bi prišla do pravilnega sklepa o tej zadevi. V okoljskih zadevah, dokazati odgovornost in za vzpostavitev zveze med vzrokom in učinkom, uporabno in ustrezno strokovno znanje je temeljni pogoj za tožbo. Dejstva je mogoče utemeljiti samo na podlagi teh izkušenj. Vendar ni nobenih neodvisnih, nevladnih, strokovnih teles, ki takšna znanja in izkušnje lahko zagotovi. Najboljši način je spodbuditi strokovnjaka, ki je prav tako registriran kot sodnih izvedencev (v nadaljevanju: sodni izvedenec) na Ministrstvu za pravosodje in javno upravo (http://www2.gov.si/mp/tol_cen.nsf/%28WebIzvedenci%29?OpenView). http://www2.gov.si/mp/tol_cen.nsf/%28WebIzvedenci%29?OpenView Kot primerne dokaze izvedencev, lahko sodišče preizkusi le strokovno znanje strokovnjakov, ki jih taka sodišča, če ima nasprotna stranka strinja s tem predlogom. Če temu ni tako, Sodišče odloči o izvedenec v dogovoru s pogodbenicama. Sodni izvedenci so lahko povezane z strokovne institucije. Pri opredelitvi strokovnjakov lahko stranke predložijo pripombe o izbiri. Gre za postopkovno pravilo, da Sodišče uporabi sodnega izvedenca, če nekaterih dejstev ali okoliščin, je treba pojasniti, da Sodišče nima takšnega strokovnega znanja. Mnenje strokovnjaka je še toliko bolj pomembno, saj v okoljskih zadevah pogodbenica poskuša dokazati nekaj drugega, kot je navedeno v strokovna poročila, ki jih pripravijo državni organi in ki so resnične. Sodnik ima polje proste presoje v zvezi s strokovnim znanjem, v primerjavi z drugimi dokazi. Pogodbenice lahko izrazijo pripombe glede strokovnega znanja in izkušenj ter strokovnjaka predstaviti pred Splošnim sodiščem. V nekaterih okoliščinah (pomanjkljivo znanje, niso skladni), lahko sodišče izbere novega strokovnjaka. Vendar če strokovno znanje in izkušnje ni pomanjkljivosti, Sodišče meni, da je tehnično strokovno znanje ustreznih dokazil.

Opustitvene tožbe.

Zoper upravno odločbo, če ima pritožba suspenzivni učinek na izpodbijano odločbo. Pravnega sredstva zoper upravno odločbo pred upravnim sodiščem ni nujno suspenzivni učinek. Nekateri primeri so izključeni in so določene z zakonom, na primer v primeru gradbenih dovoljenj za predmete, ki so pomembni na državni ravni, ko je tožbo zoper takšno dovoljenje se predloži sodišču, nima odločilnega učinka. Začasno odredbo je mogoče izdati v okoljskih zadevah v okviru sodnih postopkov, vendar to ne velja za vse primere. S sodno prepovedjo, je urejen v izvršbi in zavarovanju; Dovoljena je le v povezavi z nekaterimi materialna ali nematerialna zahtevke in zoper premoženje nasprotne stranke. Sodišče mora odločiti o (ne) in hitro sodno prepoved. Poleg tega je mogoča pritožba zoper tako sodno odločbo. Uredba opustitvenih tožb, vendar ni posebnih primerov v zvezi z varstvom okolja. Za večino upravnih odločb (razen kot je določeno v procesu gradbenih dovoljenj za predmete državnega pomena, se takšen sistem vzpostavljen, da sklepov ni veljavna ali „veljavne“ do vseh redna pravna sredstva izčrpana (če obstajajo pravna sredstva), zato je inštitut opustitvenih tožb dejansko ni potrebna.

XI. Stroški

Stroški upravnih postopkov je urejena v zakonu o upravnih taksah in sodne takse ureja Zakon o sodnih taksah. Provizije niso visoki, običajno okrog 100 EUR. Če se postopek pred sodiščem, temveč vključuje odškodninskega zahtevka, pristojbine so višje v povezavi z višino zahtevane odškodnine. Upravne pristojbine nižje. Večina stroškov so stroški odvetnika, strokovnjaki in strokovna poročila; V najslabšem primeru izgubi zadevo, in ki krije vse te stroške za nasprotno stranko – stroški lahko prišlo do nekaj tisoč PPEU. Ob koncu sodnega postopka, stroški krijejo v skladu z „načelom uspeh“. Vendar to lahko pomeni težavo, ki je v postopku uspela, kadar nadomestilo ni vključena. Stroški razdelijo med stranmi kot razmerje med dodeljeni znesek nadomestila za škodo in zahtevani znesek nadomestila. Tako, čeprav je stranka uspe dokazati, da je druga stran odgovorna za okoljsko škodo, in je izbran dobitnik nagrade, temveč zahtevani znesek je veliko višji znesek, ki se dodeli Nobelovega skupina še vedno potrebuje za kritje svojega deleža stroškov, ki se lahko celo višji od zneska dodeljene odškodnine.

XII. Mehanizmi finančne pomoči

Okoljska vprašanja niso določene kot poseben razlog za odobritev izjem za stroške v sodnih postopkih. Na podlagi Zakona o brezplačni pravni pomoči v vseh primerih posameznik ali organizacija lahko, pod nekaterimi pogoji oproščene plačila stroškov postopka. Za posameznike je svoj slab finančni položaj. To pa ne velja za organizacije. Se lahko izvzamejo, če imajo status javnega interesa. V skladu z različnimi zakoni, različne nevladne organizacije v Sloveniji lahko pridobijo status javnega interesa na različnih področjih. V skladu z zakonom, ki ureja varstvo okolja, lahko dobijo status, ki deluje v javnem interesu varstva okolja in – v skladu z Zakonom o ohranjanju narave – lahko dobijo status, ki deluje v javnem interesu ohranjanja narave. Takšne organizacije

lahko dobite brezplačno pravno pomoč, če bo Sodišče na področju javnega interesa. Splošnim pogojem za brezplačno pravno pomoč je tudi, da je primer dobre možnosti. Brezplačno pravno pomoč lahko krije odvetniške stroške, sodnih taks, stroškov prič, izvedencev in drugih stroškov postopka. Vendar pa predlog ne zajema stroške nasprotne stranke, v primeru, da ustrezajo. Posameznik ali organizacija bi se morala uporabljati za brezplačno pravno pomoč na okrožnem sodišču ali okrajnem upravnem sodišču. Če se zahtevku ugodi, organizacija določi odvetnik. Skoraj ni pro bono prakse odvetnikov v Sloveniji, čeprav so prve znake delnih sprememb na tem področju. Obstajajo nekatere posamezne izjeme pa se je tudi projekt pod okriljem mirovni inštitut (<http://www.mirovni-institut.si/Projekt/All/en/stran/2>) – krepitev zmogljivosti za pro bono delo odvetnikov v Sloveniji. <http://www.mirovni-institut.si/Projekt/All/en/stran/2> Vsi odvetniki so bili obravnavani za vključitev, in nekatere dogovorjene, vendar nobena od njih ni okoljsko specialista. Čeprav so bili nekateri ukrepi v tej smeri, še vedno ni „pravnih klinik“, ki se ukvarjajo z okoljskimi zadevami. Poleg tega ni nobenega interesa javnega okoljskega prava organizacij ali odvetniki. Obstaja samo ena nevladna organizacija, ki poskušajo zagotoviti pravno varstvo okolja s center usposobljeni odvetniki, specializirani v okoljskih zadevah. Obstaja tudi legal-information pravno-informacijski center nevladnih centra nevladnih organizacij (PIC) <http://www.pic.si/> nasilja – status nevladne organizacije, ki na področju varstva okolja v javnem interesu. <http://www.pic.si/> Obstajajo pa tudi nekatere druge okoljske nevladne organizacije s tega statusa, da so nekatere pravne podpore znotraj organizacije, vključene pa so tudi v nekaterih primerih (npr. ptic Slovenije (DOPPS Društvo za opazovanje ptic v preučevanje Slovenija) <http://www.ptice.si/>). <http://www.ptice.si/>

VII. Pravočasnost

Upravnih organov, na splošno odloči v 30 dneh. V nekaterih primerih, če je potreben dodaten postopek za ugotavljanje dejstev, se morajo odločiti v roku 60 dni. Po mnenju nekaterih posebnih zakonov, ti pogoji so lahko drugačni (običajno več). Če upravni organi niso dejavni ali se odločijo z zamudo, ne obstajajo sankcije; Prosilci lahko traja nekaj časa za tožbe po odločbi. Če obstaja višji upravni organ za pritožbe, se lahko pritožbo kot če spodnji organ odločil negativno. Če ni višji upravni organ, tožeča stranka najprej opozarja, da je organ sprejel in da bi moral odločitev v dodatnih 7 dni. Po tem roku se stranka lahko začne sodni postopek pred upravnim sodiščem. Nekaj splošnih rokov se uporabljajo za izdajanje odločb v okoljskih zadevah in zakona o varstvu okolja določa različne roke za posamezne odločitve. Na podlagi ocene učinkov na okolje bo uredba, upravni organ izdaje okoljevarstvenega soglasja („okoljevarstveno soglasje“) v 3 mesecih (vendar v ta rok 30 dni za javno sodelovanje ni vključen) in v 6 mesecih okoljevarstvenega dovoljenja („okoljevarstveno dovoljenje“ iz direktiv SEVESO in IPPC) – drugo 30 dni za udeležbo javnosti tudi ni vključeno). Za sodne postopke pravo na splošno ne določa nobene omejitve, posamezni zakoni uvajajo nekatere izjeme. Ta zakonodaja je zakon o varstvu okolja, ki predvideva 3-mesečno obdobje za upravne odločbe Sodišča glede okoljevarstvenega soglasja in okoljevarstvenega dovoljenja. Pri drugih okoljskih zadevah pred slovenskimi sodišči ni zakonsko določene časovne omejitve za izdajo odločbe. Če se postopek začne z veliko zamudo ali traja predolgo, da bi sprejela odločitev, v skladu z zaščito pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, stranke postopka imajo pravico vložiti pritožbo pri predsedniku nadzornega pristojnega sodišča. Nato Sodišče poroča o zadevi in pojasni razloge za zamudo, po katerem nekateri ukrepi za pospešitev postopka ne sprejmejo. Če ni razlogov za zamudo, ima pravico do denarnega nadomestila pod nekaterimi pogoji. Stranke v sodnih postopkih omejujejo strogi roki. Ob prejemu tožbe pred sodiščem, tožena stranka mora odgovoriti v 30 dneh, sicer lahko sodišče odloči v prid tožnika. Poleg tega bi bilo treba predložiti dokaze ali predlaga, da Sodišče na prvi stopnji, najpozneje; Pozneje je mogoča le, če strani ne more v predpisanem roku zunaj lastne krivde. Ni običajno obdobje za okolje, saj obstaja le malo, vendar pa verjetno upravno sodišče odloči v roku enega leta.

XIV. Druga vprašanja

Okoljske odločitve ponavadi izpodbijala v upravnem postopku z vključitvijo v postopek ali pravna sredstva zoper izdajo upravne odločbe. Ni veliko okoljskih zadev izpodbijati javnosti; Glavni razlog za to je pomanjkanje okoljske pravno znanje. Javnost nima dovolj znanja o tem, da bodo pristojni za tovrstne postopke. Po drugi strani pa odvetniki niso sistematično izobraženi za okoljske zadeve. Zato obstaja veliko okoljskih sporov v Sloveniji. Poleg tega je približno 1500 različnih zakonov in izvršilnih predpisov o prostorskem načrtovanju, varstvo okolja in narave s posebnimi uredbami, ki se nanašajo na vode, gozdovi, kmetijstvo itd., ki se stalno spreminja, zato je težko obvladati. Prostorsko načrtovanje in okoljska vprašanja so tesno prepletena, temveč sprejemajo odločitve na področju okolja in prostorsko načrtovanje strogo ločene. Vsa ta vprašanja so jo je gradbeno dovoljenje, če je že dokaj pozno posredovanje. Zato ni mogoče šteti, da neposredno in enostavno portal za obveščanje javnosti o tem, kako dostop do pravnega varstva v skladu z zahtevami Aarhuske konvencije. Ministrstvo za okolje finančno podpirati pripravo brošure o pravnih sredstvih v okoljskih zadevah (v letu 2010), ki je objavljen v angleščini (PIC) na spletni strani: http://www.pic.si/dokumenti/Pravna_sredstva-prirocnik-V2-popravek.pdf.

Alternativno reševanje sporov kot možen način reši težava ali spor v Sloveniji. Ni posebnih predpisov, vendar veliko specializirani in izobraženi posredniki ponujajo svoje storitve. Če že obstaja sodna zadeva se pogodbenici lahko gredo skozi postopek

alternativnega reševanja sporov, ki po zakonu o alternativnem reševanju sodnih sporov, ki je veljal od junija 2010. ADS postopek začne s predlogom sodišča (Sodišče je dolžno vložiti tak predlog) ali na pobudo sodnika ali stranke. Vendar pa ARS ni možna v primerih, ki so v pristojnosti upravnega sodišča.

XV. Položaj tujca

Slovenska ustava prepoveduje diskriminacijo na podlagi države izvora in jezika. Pravne spore, pritožbe in vsa druga besedila, predloženega Sodišču, morajo biti napisana v slovenskem jeziku. V obmejnih regijah Slovenije, kjer živijo manjšine, italijanski in madžarski, italijanski ali madžarski jezikov. Sodbe Sodišča in drugih besedil, ki so tudi v slovenskem jeziku (ali italijanske ali madžarske). Če ena sodeluje na sodni obravnavi, je dovoljeno uporabljati svoj jezik in tolmača za prevajanje, zagotavlja brezplačno.

XVI. Čezmejni primeri

Čezmejno povezana okoljska vprašanja urejena v zakonu o varstvu okolja. Ureja:

1. Primeri čezmejnega onesnaževanja sodelovanje ministrstev obeh držav, da bi se izmenjale informacije in pripravijo načrte za izboljšanje razmer;
2. Sodelovanje v okviru strateške okoljske presoje in PVO: Če je načrt ali dejavnosti bi lahko imele čezmejne vplive, ministrstvo pošlje pristojni organ prizadete države načrta ali projekta v okoljskem poročilu, v katerem je posredoval prošnjo za izjavo o sodelovanju zadevne države v postopku. Če se prizadeta država želi sodelovati, se pristojni organi obeh držav dogovorijo o rokih, v katerih so prizadete države pripravijo pripombe na plan in okoljsko poročilo;
3. SEA in EIA sodelovanje z državo članico EU: Če ministrstvo, da načrt ali projekt in okoljsko poročilo druge države in se odloči, da bo morda imela učinek na Slovenijo, kot ministrstvo pošlje izjavo pristojnemu organu druge države, se Ministrstvo o udeležbi v postopku. Če država soglaša, pripombe slovenskih organov, pristojnih za varstvo določenih okoljskih območjih Slovenije in javnost mora biti vključen, tako kot v nacionalnih načrtih ali dejavnosti na morju ali presoje vplivov na okolje. Po prejemu pripomb, ministrstvo pošlje pristojnemu organu v drugi državi. Če Ministrstvo za okolje je dobil neuradne informacije o pripravi načrtov ali dejavnosti v drugih državah, ki bi lahko vplivala na Slovenijo, se zahteva, da se v načrtu ali projektu, in okoljsko poročilo iz druge države. Zakon o varstvu okolja določa pravila le za domače sodelovanje javnosti, ko se država odloči, da začnejo sodelovati pri čezmejnem pomorskem ali presoje vplivov na okolje. Ministrstvo pojasnjuje, da mora vključevati javno, tako kot v domačih primerih SEA in EIA. To pomeni javno objavo ter 30 dni odprtih javnih razprav. Ni pravil o izbiri sodišča v Sloveniji ali v drugi državi. Pred nacionalnimi sodišči le odločbe slovenskih sodišč mogoče izpodbijati.

Sorodne povezave

- Katero sodišče v Republiki Sloveniji na sistem in postopke Evropske pravosodne mreže v civilnih in gospodarskih zadevah http://ec.europa.eu/civiljustice/jurisdiction_courts/jurisdiction_courts_sln_en.htm
- ni spletne strani z nacionalno zakonodajo o dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah in tudi spletne strani z informacijami o dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah na voljo javnosti v strukturirani in dostopen način; Vendar:
 - register vseh zakonodaja Republike Slovenije <http://zakonodaja.gov.si/>
 - Priročnik o pravnih sredstvih v okoljskih zadevah (pravna sredstva na področju varstva okolja), ki sta ga pripravila legal-information center nevladnih organizacij – PIC (pravno-informacijski center nevladnih nasilja – PIC) iz leta 2010, http://www.pic.si/dokumenti/Pravna_sredstva-prirocnik-V2-popravek.pdf
 - Uradno spletišče <http://www.sodisce.si/> slovenskih sodišč
- Okoljski strokovnjaki se na seznamu sodnih izvedencev na Ministrstvu za pravosodje in javno upravo in Sodišču cenilci na spletni strani http://www2.gov.si/mp/tol_cen.nsf/%28WebCenilci%29?OpenView
- ni seznama okoljskih odvetnikov in pro bono okoljskega prava, torej le povezavo na slovenski odvetniške zbornice (Odvetniška zbornica Slovenije) <http://www.odv-zb.si/en/about-the-bar>
- Varuh človekovih pravic (Varuh človekovih pravic) <http://www.varuh-rs.si/index.php?id=1&L=6>
- Državni tožilci <http://www.dt-rs.si/sl/english/>

- Information Commissioner (pooblaščenec „pristojen“) — <https://www.ip-rs.si/?id=195> <https://www.ip-rs.si/?id=195>
- Ustrezne okoljske nevladne organizacije – s statusom javnega interesa (status Environmental Protection Act):
 - Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj (Slovenska fundacija za trajnostni razvoj) <http://www.umanotera.si/> — koordinatorja mreže okoljevarstvenih NVO načrt B za Slovenjo <http://www.planbzasslovenijo.si/plan-b-za-slovenijo> in <http://www.umanotera.si/> <http://www.planbzasslovenijo.si/plan-b-za-slovenijo>
 - Ipop prostora, Inštitut za politike (Institute for Spatial politik) <http://ipop.si/> — koordinatorja mreže nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s prostorskim vprašanja mreža za prostor za veselje (neto) in <http://ipop.si/>
 - FOCUS, DRUŠTVO ZA SONARAVEN RAZVOJ (poudarek združenja za trajnostni razvoj) <http://focus.si/index.php?node=35> <http://focus.si/index.php?node=35>
 - DOPPS, Društvo za opazovanje ptic v preučevanje ptic Slovenije (Slovenija) <http://www.ptice.si/> <http://www.ptice.si/>
 - Slovenski e-forum, društvo za ekologijo v slovenskih energetske ekonomiko e-forum (Združenje za energetske učinkovitost in ekologijo) <http://www.se-f.si/home> <http://www.se-f.si/home>
 - Pravno-informacijski center nevladnih legal-information nasilja – center nevladnih organizacij (PIC) http://www.pic.si/index.php?option=com_content&task=view&id=208&Itemid=195 http://www.pic.si/index.php?option=com_content&task=view&id=208&Itemid=195
 - Alpe Adria Green <http://alpeadriagreen.wordpress.com/> <http://alpeadriagreen.wordpress.com/>
 - Lutra, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine (Lutra, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine) <http://www.lutra.si/> <http://www.lutra.si/>
 - Inštitut za trajnostni razvoj (Institute for Sustainable Development), <http://www.itr.si/> <http://www.itr.si/>
 - EKO KROG – društvo za naravovarstvo in okoljevarstvo (Eko Krog, združenje za naravno ohranjanje in varstvo okolja) <http://www.ekokrog.org/> <http://www.ekokrog.org/>
 - Nevladni organizaciji Ekologi brez meja <http://ebm.si/oj/> <http://ebm.si/oj/>
 - Nihče ne more brez izgovora Slovenija (Slovenija) <http://www.noexcuse.si/> <http://www.noexcuse.si/>

To je strojno prevedena različica vsebine. Lastnik te strani ne prevzema nikakršne odgovornosti glede kakovosti tega strojno prevedenega besedila.

Zadnja posodobitev: 14/09/2016